

2. februar 2026

UKA2025 del 2: 2026/185

Nunatta inissisimanagera pillugu nassuiaat.

(Naalakkersuisut Siulittaasuut)

Siullermik Siumut sinnerlugu Naalakkersuisut oqaaseqaatissinnut, nassuaatissinnullu qujanaq.

Piffimami matumani nunatta oqaluttuarisaanerani nutaajunerusumi nalaassimanngisaannakkagut imaannaanngitsorujussuit atorpagut. Tassami nunarsuarmi nuna pissaaneqarnerpaap siuttuata pissusilersuutai oqariartuutailu akuersaarsinnaanngilluinnakkagut aammalu sungiusimanngilluinnakkagut oqaatsit atorlugit uatsinnut nunanullu iliminut pissusilersortarnera piffissami matumani atorparput, tamatumanilu uagut nunarput qitiulluni.

Siumumiit isumaqarpugut Amerikkap siuttuata oqaluttuarisaanermi imminissarsiorluni kiisalu nunamini siuttuusarsimasuni oqaluarisaaniliorniarnernarmik siunertaqarlunilusoq sulilersimasooq assorujussuaq uatsinnut ilungersunartumik pissusilersornertut oqaatigisariaqartoq.

Tassami uagut kalaallit naleqartitagut oqartussaaqataanerput (tamat oqartussaaqataanerat) nunarsuami nalagaaffiit peqatiigit inuit pisinnaatitaaffiinik ataqqinninnerput malinninnerpullu maanna Amerikkami siuttup tamakku tamaasa suusupagalugillusoq namminissarsiorluni ingerlalersimaneranik takussutissiipput. Taamaattumik tupiginngilluinnarpagut innuttaaqaterpassuagut kalaaleqatigut kisianni kalaaliinnat pineqaratik nunarsuami nunat tamalaat inatsisaannik ataqqinnikkunnaarnermik ingerlatsisoqalerniarnera ernumanermik ersinermillu malitseqalersimanagera piffissami matumani atugaammat.

Qujanaqaarli uagut ataatsimooratta aammalu nunarput pillugu qanorluunniit persarineqartigaluarutta kinaassuserput aningaasaannaat pissaanerlu pillugit suliniartuniit akiginavianngilluinnaratsigit.

Siumumiit anngiortumik ingerlatsilluni namminissarsiorlunilu aammalu marlunnik oqaqarlutik nunarput sinnerlugu suliniartut tamaasa akuersaanngilluinnarpagut. Uagummi ammasumik aqqutillu eqqortut atorlugit sulinissaq toqqarparput illersorlugulu.

Nunatta nunanut allanut oqartussaaffik illersornissamullu oqartussaaffik tamakkiisumik suli tigumminngilaa, taamaattoq nunarput erseqqissumik oqaasissaqarlunilu sunniuteqarpoq.

Siumumiit tupigilluinnarpagut kalaaleqatitta ilaat isumaqaleqqammata Naalagaaffinngornissamut oqallinneq pisinnaagipput Amerikka suleqatigalugu. Taamaattoqanngilluinnarpoq. Nunat allat Amerikkap ataaniilersimasut pisinnaatitaaffiigaasimaneri misissorussigit paasilissavarsi qanoq tatisimanninnerneq annertutigisoq.

Siumut partiitut pilersinneqarpoq 1977-imi inunniit imaannaanngitsuniit, inuiaat uummataat malillugu pilersillugu nunatta nunaminik oqartussaalernissaa aammalu naligiinngitsumik pineqarnerput akuerisinnaannginnatsigu. Inuiattut nammineq nunarput akisussaaffigalugulu ingerlatilernissaa pimoorullugu ingerlakkusukkatsigu.

Tamatumap kinguneraa Siumut siuttoralugu 1979-imi Namminersornerulluni Oqartussaanerup eqqunneqarnera kiisalu 2009-mi aamma Siumut siuttoralugu Namminersornerup eqqunneqarnera.

Siumumiillu illersorparput namminersornermut inatsimmi uatsinnut periarfissiissutaasut. Isumalersorniarneqassanngilagullu isumarinngisatsinnik. Uagummi pisinnaatitaaffeqarnerput illersorparput aamma ataatsimilluunniit qallunaanik suleqateqarnek qallunaanut naassaannngitsumik ataniarnermik iperterniarneqarnerput akuerinngilluinnarparput.

Ukiorpanngortuni Siumup politikikkut erseqqissartuarsimavaa, silaannaap kissatsikkiartornerata pequtigisaanik Issittup soqutigineqarnera annertusiartussasoq. Nunatsinni innuttaasut nunartik nalunnginnamikku qangaaniilli uumasut ingerlaartarnerat, sikujumaartarnera, isseerukkiartorneralu tamarmik annertuumik allannguisuusut oqariartuutigisarpaat. Kingorna ilisimatuut tamanna paasiartulerpaat maannalu ilisimatuut naapertorlugit silaannaq kissartooq takkusimaartuutillugu ukiut 20-it qaangiuppata qalasarsuaq aasaanerani imarorsimasalissaaq. Tamassuma nassataraa nunarsuaq tamakkerlugu umiarsuakkut niuffallutik angallattut qalasarsuaq aqqusaarlugu ingerlaartalissasut, maanna taaneqartalereersaq The Northern Sea Route tassa Suez Kanalikkoortarunnaarlutik Issittup imaatigoortalissammata.

Avatangiisinut annertuumik sunniuteqassaaq, imartatta atorineqarneranut annertuumik sunniuteqassaaq uumasunullu imarmiunut piniakkatsinnut annertuumik sunniuteqassaaq. Sikuerukkiartornerup nassataraattaaq pisuussutit uumaatsunut soqutiginneq annertusimmat, tikikkuminarnerulermata nunarsuarmilu pisuussutitut tamakkununga pissaalatsiartornerup nassatarisaanik nunatsinnut isigineq annertusiartuinnassaaq.

Pingaarteqartorli ernumanermik nassataqartitsisoq tassaavoq Ruslandip issittortaani russit annertuumik inerisaammata. Sikusiutit angisoorsuit pigilereerpaat aammalu issittortaminni sakkutooqarfitik annertusarpaat, maannalumi sakkutooqarfiat nunatsinnut qaninnerpaaq Pituffimmiit 1000 kilometeriinnarmik ungasitsigisumi inissisimalerpoq. Tamanna amerikarmiunut illersornissakkut ernumatitsivoq. Nunat NATO-mi ilaasortaqaatigiit tamanna aamma arajutsisimanngilaat taamaammanuna ukiuni kingullerni illersornissakkut Issittumut sammititamik annertusaaneq pingaartinneqartoq annertuumillu aningaasaliisoqarluni. Rusland tassaavoq USA illersornissakkut sillimaniarnikkullu sulinerminni akeraasa annersaat, pissaaneqarnerpaatullu inissisimaffik ulorianartorsiortissinnaavaat. Taamaammat USA-miit russit aarleqqutigineqarput.

Kinap Issittumut suliniarnermigut annertuumik aningaasaliiumalluni suleqataajumallunilu ilungersorpoq, tassami pisuussutit uumaatsut saffiugassanut qaqutigoortunut maanna nunarsuarmi kisermaassisutut inissisimanermigut nunatta pisussutaasa aatsitassarsiorfigineqaleraluarpaata kisermaassilluni inissisimaffini annaasinnaagamiuk

sunniuteqarniarsarinini annertusassagaa naatsorsuutigineqassaaq. Kina tassaavoq USA -p aningaasaqarnikkut akeraasa annersaat, taakkuuppullu maanna nunarsuarmi aningaasarsiornikkut siuariartornerpaat USA-llu pissaaneqarneranik ulorianartorsiortissinnaallugu inissisimallutik. Taamaammat USA-miit Kineserit aarleqqutigineqarput.

Pissaanilissuit akornanni nunarput qitiulluni inissisimavoq. Illersornissakkut qitiulluni nunarput inissisimalluni. Aatsitassatigut nunarsuarmi piumaneqaqisutigut nunarput qitiulluni inissisimavoq. Siunissami umiarsuakkut angallaffissuit atulersussat akornanni nunarput qitiulluni inissisimavoq.

Qalasersuaq pingaaruteqarluinnartumik inissisimavoq, siunissamilu piginnittuujumalluni sullinneq suli annertusiartussasoq Siumumit isumaqarpugut. Siuliani tunngavilersuutigineqartut pequtaallutik.

Qalasersuarmut piginnikkumalluni sulineq annertusiartorpoq. 2004-mi Naalagaaffeqatigiit sinnerlugit nunatta Qalasersusarmut nunavittatigut attaveqarnera uppersarsarlugu Naalagaaffiit Peqatigiit Imaviit Pillugit Aaliangiisartuinut, United Nations Law of Sea-mik (Havretskommission) taaneqartartumut piginnittussatut suliamik tunniussaqqarpoq. Sooq Qalasersuaq pigiumassaneripput apeqqutigineqarsinnaavoq, kisiannili nunavittatigut pigisaq attuumassuteqarfigisarlu pingaaruteqarluinnarpoq siunissami kinguaatsinnut, aningaasarsiornikkut, piginnittusaaanermut allatigullu oqartusaaanermut qulakkeerinninnissami. Aalisarfiit nutaat, pisuussutit nutaat, naalagaaffinngornissami siunissamut eqqanaarnikkut, killegarfiit ataqqineqarnissaannut aammalu issittormiuunerput illersorluni allat avatangiisitinnut piginnittuuniarlutik assoroortut killilerlugit Issittoq illersorlugu. Peqqutit tunngaviillu amerlapput.

Tamannali siunissami unamminartunik nassataqartitsisinnaavoq, tassami piumasarisatta ilaminerujussua Ruslandilu qalerifiiffeqarpugut, taamaammat ilisimatuussutsikkut suleqatigiinnikkut nunat soqutigisatsinnik peqatigisavut suleqatigalugit nunavitta ataneranut uppersarsaneq ingerlanneqartuassooq.

Sikujuitsup avannarliup aakkiartornera ilutigalugu aqqutit nutaat kiisalu pisuussutininik atuinnissamut periusissaq isumaqatigiissut Siumumiit siuttuuffigisimasarput oktoberimi 2018-imi Ilulissani isumaqatigiissutaanikuuvoq. Tassalu issittumi aalisarneq pillugu isumaqatigiissut, qallunaatut taaneqartoq "Arktis Højsøfiskeriaftale" nunat sineriatuut ukuusut: USA, Canada, Rusland, Norge, Kunneqqarfik Danmark (Savalimmiut, Kalaallit Nunaat kiisalu Danmark nunarput siuttuulluni), Kina, Japan, EU, Korea kujalleq kiisalu Island peqatigiillutik atsioqatigiissutinikuusaat.

2008-mi Siumut sinnerlugu Naalakkersuisutsinnit siuttuuffigineqartoq Ilulissani qalasersuarmut saniliusut naalagaaffiit tallimaasut (Arctic Five) katersorpavut, nunat tassaasut USA, Rusland, Canada, Norge naalagaaffeqatigiisugullu Kalaallit Nunarput Danmarkilu. Uani isumaqatigiissutaavoq Issittoq tassaassasoq sakkulersorfiunngitsoq naalagaaffiillu peqatigiit imartat pillugit aaliangiisartuisa aaliangernissaat ataqqineqassasoq. Kingorna Issittumi Siunnersuisooqatigiinni ilaasortaqtigii aaliangerpaat Qalasersuarmut qanittumi aalisarneq ingerlanneqassanngitsoq nunat tamat akornanni aalingersaanerit peqassuserlu suussusersimaneqartinnagit.

Maanna 2008-miit silarsuaq allatoqqissaaq inissisimavoq. Sakkulersorneq annertusiartuinnarpoq. Issittulerngusaannik sakkortoorujussuaq pilerpoq. Ajoraluartumik ilimagissavarput issittulerngusaanneq annikilliartuinnarnavianngitsoq, aamma amerikarmiut ittuat maanna atuuttoq peereeraluarpalluunniit. Nipi periutsillu allatut isikkoqarlutik takkuttalissasut isumaqarpugut.

Taamaammat, Siumumit isumaqarput erseqqippoq.

Nunarput tunngaviuvoq, qitiusutut pinissaq tunngaviuvoq. Siunissarput tunngaviuvoq. Kinguaassavut tunngaviupput. Inuunerput tunngaviuvoq. Illersorneqarnissarput tunngaviuvoq. Sunniuteqarnissarput tunngaviuvoq. Sunniuteqarsinnaanerput tunngaviuvoq. Kinaassuserput tunngaviuvoq.

Tunngavivut aallaavigissavarput. Tassalu innuttaasut inuiaat 2008-mi Namminersorlutik Oqartusaanerup atuutilersinnissaanut taasinerikkut ataatsimik suliakkerpaatigut: Naalagaaffingornissamut sulissasugut. Suliakkiut erseqqissoq, tassalu Kalaallit Nunarput naalagaaffinngussasooq suliarissagipput. Suliakkiut erseqqik!

Erseqqissoq anguniagaq ilumoorfigalugu Siumut sulisuassaaq. Taamaammat tunngaviusumik inatsisissap suliarineqalernissaa suliakkiutigimavarput nuna naalagaaffinngornermini tunngaviusumik inatsiseqarnissaa tunngaviummat. Pingaaruteqarluinnarpoq isuma tamanna innuttaasunit piginneqataasutut misigisimaffigineqassasooq. Naalagaaffinngorniarneq oqaasiinnaangilaq. Politikkiinnaangilaq. Inuiattulli anguniagaavoq misigisassaaq, piumasassaaq, peqataaffigiumasassaaq, anguniarumasassaaq, kinaassutsitta tunngavianik qulakkeerinnittussaaq issittormiutullu tunniutiinnaangisaannassutsitta naqissutaa tassaniippoq. Kiffaanngissuseq nunasiaataasimanerup innarlarsimasaa utertillugu kiffaanngissuseq tamakkiisooq angussuarput ilungersornikkut, silassorissumik iliuuseqarnikkut peqatigiiffigalugulu anguniarlugu suleqatigiinnikkut.

Pisorsuit peqqutigisaannik naalagaaffeqatigiinni atanerput peqqutigalugu illersorneqarneq angisooq misigaarput. Toqqissisimanarpoq iligiit akornanni nunarput sernigineqarmat aammalu nunarsuarmioqatigiit akornanni politikikkut iliuutsit diplomatiskiusumik aallaavillit (aqqutit eqqortunik taasakkat) sakkussatut pingaarnertut atorneqarmata. Naalagaaffik suleqatigineqarnerata peqqutigisaanik isumaqanngilluinnarpoq naalagaaffiup ataaniittuarumanermik toqqaaneq. Taamaanngilluinnarpoq. Naalagaaffinngoriartornermut sulivugut aammalu tamanna kattortinneqanngilluinnartumik ingerlassaaq, tamanna Siumumi anersaaraarput tunngavigalugulu. Allatut nunatut isummernissatta tungaanut taamaassaagut, tassalu ulloq taanna Nunatta naalagaaffinngorluni suaarutigineqarnissaata tungaanut. Taama erseqqitsigaaq.

Nunarsuarmi maanna qitiusutut inissisimagatta pingaaruteqarpoq qitiusutut pinissaa. Nunat suleqatigisavut nunatsinni aallartitaqarfilersorput, qanikkumagamitigut. Suleqatigiissuteqarumammata. Pingaaruteqarpoq suleqatigisinnaasat qanimut peqatigisarnissai, isumaqanngilarli taakkunanit aqunneqarniaratta kisiannili nunatta pinngitsoorsinnaanngilai nunat

suleqatigisat qanimut suleqatigilluarnissai. Aallartitaqarfilersornermi Siumumi isumaqarpugut NATO nunatsinni aallartitaqarfittaartariaqartoq, nunat iligisat sinniisai qanimut toqqaannartumik naapeqatigisarsinnaaneri suleqatiginerilu pingaaruteqarmat. Piffissani naassaangitsumi isummersuutaanngilaq, ukiunili aggersuni toqqissisimanissaq aallaavigissallutigut sulinissap pissutissaqartimmatigut qanimut saaffissaqarneq, pingaartinneqarneq aammalu suleqatigissuteqarnissaq pingaaruteqarmat.

Nunatta nunanut allanut, sillimaniarnermut illersornissamullu politikkiannut periusissiaq maanna atuuttoq pisariaqarpoq ukiunut amerlasuunut atuuttussatut akuerisaasoq pingaaruteqarluinnarpoq nutartertuarnissaanut iliuuseqarnissaq. Issittulerngusaanneq sukkasoorujussuarmik pimmat, periusissiarput sukkasuumik tulluarsartuassasoq Siumumi isumaqarpugut.

Maanna nunatta Naalagaaffeqatigiinni piumasarissavaa illersornissakkut DK aamma USA akornanni 1951-mi isumaqatigiissutaasimasoq tamakkiisumik nunatsinnit isummersorfigineqassasoq, qallorneqassasoq, allannguiffigineqassasoq aammalu piginneqataaffigisutut inissisimassasoq, Isumaqatigiissutit suulluunniit nunatsinnut attuumassuteqarsinnaasoq tamarluinnarmik nunatsinnit akuerineqarsimasuussapput. Namminersorneq pillugu inatsimmi tamakkiisumik innuttaasut nunamik piginnittuugatta nunatta, imartatta silaannartattalu qanoq atorineqarnerat pissanersoq inuiaasunit akuerineqarsimaqqaartussaapput. Nunat tallat, aamma naalagaaffeqatitta suleqataasalu paasillugulu ataqquisassaat.

Siumumiit taamatut imartuumik siammasissumillu oqaaseqarlunga oqallilluartoqarnissaanut qilanaarpugut.

Qujanaq.

Erik Jensen, Siumut